
სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება და მისი გავლენა კარიერულ წარმატებაზე: კონცეპტუალური ჩარჩო

ნათია გეგელაშვილი

დოქტორანტი

განათლების მეცნიერებების ფაკულტეტი

ადმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტი

ანოტაცია

2005 წელს, ბოლონიის პროცესში გაწევრიანების შემდეგ, საქართველოს განათლების სისტემის ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას წარმოადგენდა სტუდენტზე ორიენტირებული მიდგომის დანერგვა ქართული უმაღლესი განათლების სფეროში. მართალია, სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების კონკრეტული განმარტება არ არსებობს, თუმცა, მისი მთავარი მიზანია შექმნას სტუდენტის ინტერესებსა და უნარებზე მორგებული სასწავლო გარემო. Leuven/Louvain-la-Neuve-ს მინისტრთა კომუნიკეში ნათლად არის გამოკვეთილი ფაქტი, რომ სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება სტუდენტებს დაეხმარებათ შრომის დინამიურ ბაზარზე საჭირო უნარების განვითარებაში. აქედან გამომდინარე, წინამდებარე კვლევის მიზანს წარმოადგენდა ნარატიული ლიტერატურის ანალიზის საფუძველზე კონცეპტუალური ჩარჩოს შემუშავება: სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება და მისი გავლენა კარიერულ წარმატებაზე. სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება მოიცავს ორ ძირითად ნაწილს. პირველი ნაწილი გულისხმობს მისი დანერგვისა და განხორციელებისთვის საჭირო ინსტიტუციურ პირობებს, ხოლო მეორე ნაწილი მოიცავს ინოვაციურ სწავლებას. ჩატარებული ანალიზის საფუძველზე გამოვლინდა სტუდენტზე ორიენტირებული მიდგომის შედეგად მიღებული უნარები, რომლებიც საჭიროა შრომის ბაზარზე წარმატების მისაღწევად. აღნიშნული უნარებია: პრობლემის გადაჭრის უნარი, შემოქმედებითი და კრიტიკული აზროვნება, კომუნიკაციის უნარი და გუნდური მუშაობის უნარი. გარდა სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების შედეგად მიღებული უნარებისა, არსებობს სხვა ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენენ კარიერულ წარმატებაზე. ესაა გარე (ობიექტური) და შიდა (სუბიექტური) კრიტერიუმები და ადამიანური კაპიტალის ცვლადები.

საკვანძო სიტყვები: უმაღლესი განათლება, სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება, კარიერა, წარმატება

კვლევა PHDF-23-7515 განხორციელდა შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით.

სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება და მისი გავლენა კარიერულ წარმატებაზე: კონსტრუქტული ჩარჩო

ნათია გეგელაშვილი

დოქტორანტი

განათლების მეცნიერებების ფაკულტეტი

აღმოსავლეთი უკრაინის უნივერსიტეტი

შესავალი

2005 წელს სომხეთთან, აზერბაიჯანთან, მოლდოვასთან და უკრაინასთან ერთად საქართველო შეუერთდა ბოლონიის პროცესს ბერგენის სამიტზე (Bologna, 2005). იმავე წელს საქართველომ დაიწყო განათლების სისტემის რეფორმა. იმ მიზნებს შორის, რომელთა მიღწევაც ქვეყანას სურდა, ერთ-ერთი მთავარი მიზანი იყო სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების დანერგვა ქართული უმაღლეს განათლების სისტემაში (გოგსაძე, 2015).

სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მთავარი იდეა ისაა, რომ სწავლების მოდელი სტანდარტიზებული მიდგომიდან გადადის სტუდენტზე ორიენტირებულ და ინდივიდუალურ მიდგომაზე. აღნიშნული მიდგომის განხორციელების უნივერსალური განმარტების ან ზუსტი ინსტრუქციის არარსებობა მიუთითებს იმაზე, რომ სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება მორგებული უნდა იყოს თითოეული სტუდენტის ინდივიდუალურ მოთხოვნებზე, მიზნებსა და ინტერესებზე (Kaput, 2018).

სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების კულტურა ემყარება კონსტრუქტივისტულ მიგნებებს, ცოდნის მიღების პროცესში სტუდენტთა აქტიურობის გათვალისწინებით; ხაზს უსვამს თვითრეგულირებად და ავტონომიურ სასწავლო პროცესებს, რომლებიც მიმდინარეობს სოციალური ინტერაქციის საშუალებით; სასწავლო პროცესის შემეცნებითი ფაქტორების გარდა ითვალისწინებს სოციალურ, ემოციურ და მოტივაციურ ასპექტებს; ასევე ითვალისწინებს სტუდენტების განსხვავებულ წინარე ცოდნასა და გამოცდილებას; და სტუდენტთა აქტიურ მონაწილეობას სასწავლო პროცესში (Wulf, 2017).

კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების სტრატეგიები დადებით გავლენას ახდენენ სტუდენტის აკადემიურ მიღწევებზე. როდესაც გამოიყენება აღნიშნული სტრატეგიები, სტუდენტთა ჩართულობა სწავლისა და სწავლების პროცესებში გაცილებით მაღალია, ვიდრე ჯგუფებში, რომლებშიც სწავლება მიმდინარეობს მასწავლებელზე ორიენტირებული სწავლების სტრატეგიების მიხედვით (Gelislı, 2009). სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება აუმჯობესებს სტუდენტების ინტეგრაციულ მოტივაციას, თვითეფექტურობას, ავტონომიას და რწმენას საგნის შესწავლის მიმართ (Kassem, 2019). აქტიური სწავლების მეთოდები ასევე ზრდიან სტუდენტების მოტივაციას სასწავლო პროცესში ჩართულობასთან დაკავშირებით (Gordon, Bolwell, Raney, & Zepke, 2022).

სტუდენტზე ორიენტირებულ სწავლებაზე მცირე რაოდენობით ყოვლისმომცველი კვლევებია ჩატარებული. თუმცა, იმ მცირე რაოდენობის კვლევებმაც კი, რომლებიც აქამდე განხორციელებულა, მრავლისმთქმელი შედეგები აჩვენა (Kaput, 2018). თუ გადავხედავთ როგორც ქართულ, ისე საერთაშორისო სივრცეში განხორციელებულ კვლევებს, რომლებიც იკვლევენ სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების გავლენას კარიერულ წარმატებაზე, აღმოვაჩინოთ ამგვარი კვლევების ნაკლებობა. თუმცა აღსანიშნავია, რომ ბოლონიის პროცესიდან ორი ათწლეულის შემდეგ, იზრდება აღნიშნული თემატიკისთვის პრიორიტეტის მინიჭების აუცილებლობა. მით უმეტეს, რომ Leuven/Louvain-la-Neuve მინისტერიალი სწორედ სტუდენტზე ორიენტირებულ სწავლებას, როგორც კარიერული წარმატების მნიშვნელოვან განმსაზღვრელს უსვამს ხაზს (Bologna Process, 2009):

„სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება და მობილურობა დაეხმარება სტუდენტებს განავითარონ ცვალებადი შრომის ბაზრისთვის საჭირო კომპეტენციები და მისცემს მათ შესაძლებლობას გახდნენ აქტიური და პასუხისმგებლიანი მოქალაქეები.“

ლიტერატურის მიმოხილვა

იდეალური საგანმანათლებლო ფილოსოფიის განსაზღვრა საკამათო საკითხია, რომელიც ხშირად იღებს ბრძოლის ფორმას ორ ყველაზე გავრცელებულ სწავლების ფილოსოფიას შორის: მასწავლებელზე ორიენტირებული მიდგომა და სტუდენტზე ორიენტირებული მიდგომა. პირველი სტრატეგიის მიხედვით, ცოდნის პირველადი წყარო არის მასწავლებელი. სასწავლო მასალის შინაარსის გასაგებად სტუდენტმა უნდა დაიცვას მასწავლებლის მითითებები (Sablonnière, Taylor, & Sadykova, 2009). სტუდენტები, რომლებიც განათლებას იღებენ მასწავლებელზე ორიენტირებულ მიდგომის საშუალებით, კონცენტრირებულნი არიან მხოლოდ ინსტრუქტორზე. ამ სისტემაში მასწავლებელი არის ერთადერთი მთავარი ფიგურა საკლასო აქტივობებში და ინფორმაციის ძირითადი წყარო (Kumar, 2016).

მეორე სტრატეგია ამტკიცებს, რომ განათლება უნდა ეფუძნებოდეს მოსწავლის საჭიროებებსა და უნარებს. ცოდნის გაცემის ნაცვლად, მასწავლებლის მოვალეობაა სწავლის პროცესში შეასრულოს ფასილიტატორის როლი (Sablonnière, Taylor, & Sadykova, 2009). სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება არის სწავლების სტრატეგია, სადაც აქცენტი მასწავლებლიდან გადატანილია სტუდენტზე. სტუდენტებისთვის სასწავლო პროცესზე კონტროლის მინიჭებით, აღნიშნული მიდგომა ცდილობს ხელი შეუწყოს მათ ავტონომიასა და დამოუკიდებლობას. სწავლა არ არის უბრალოდ კლასში ჯდომა, მასწავლებელზე ორიენტირება, წინასწარ დაწერილი დავალებების დამახსოვრება და დასმულ კითხვებზე პასუხების გაცემა. სტუდენტებმა უნდა განიხილონ ის, რასაც სწავლობენ, წერილობით გადმოსცენ ნასწავლი, დაუკავშირონ წინარე ცოდნას და გამოიყენონ ყოველდღიურ ცხოვრებაში. მათ უნდა გაითავისონ მიღებული ცოდნა (Kumar, 2016).

მიუხედავად იმისა, რომ არ არსებობს საყოველთაოდ შეთანხმებული განმარტება ან დადგენილი პროგრამა სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების განხორციელებისათვის, ძირითადი კონცეფცია ტრიალებს სტანდარტიზებული მიდგომიდან სტუდენტზე ორიენტირებულ და ინდივიდუალურ მიდგომაზე გადასვლის გარშემო (Kaput, 2018). სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების გაგება მოითხოვს კონსტრუქტივისტული მიდგომის ფუნდამენტურ გაგებას. ეფექტურობის კონსტრუქტივისტული თეორიების მიხედვით, სწავლის პროცესი უფრო ეფექტურია, როდესაც სტუდენტები აქტიურად არიან ჩართულნი და პასუხისმგებელნი არიან იმაზე, თუ რას და როგორ სწავლობენ (Schweisfurth & Elliott, 2019).

სტუდენტზე ორიენტირებული და ინდივიდუალური მიდგომის განსახორციელებლად დაწესებულებამ უნდა შექმნას მისი დანერგვისთვის შესაფერისი პირობები. პელერტის (2009) მიხედვით, ნებისმიერი ტიპის ცვლილების განხორციელება, მათ შორის ბოლონიის პროცესის მიერ მოწოდებული ცვლილებების განხორციელება, რაც ხელს უწყობს სწავლის ინოვაციური მიდგომების დანერგვას, საჭიროებს ორგანიზაციულ განვითარებას. პელერტი აღწერს ორგანიზაციულ განვითარებას, როგორც მიზანმიმართულ და სისტემატურ პროცესს, რომელიც მიზნად ისახავს ორგანიზაციის შიგნით სოციალური სისტემის გაძლიერებას. პელერტი ხაზს უსვამს, რომ ორგანიზაციული განვითარება ორიენტირებულია ჯგუფური და ორგანიზაციული პროცესების გარშემო, ფოკუსირებულია აქტივობებზე, რომლებიც აძლიერებს გუნდის დინამიკას. ეს მიდგომა მოიცავს ორგანიზაციის ყველა რგოლის აქტიურ ჩართულობას (Pellert, 2009). ანალოგიურად, De La Sablonnière და კოლეგებმა (2009) შეისწავლეს სოციალური ცვლილების ნორმატიული თეორია ყირგიზეთში სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მიდგომის დანერგვის მიზნით. ისინი ხაზს უსვამენ აუცილებლობას, რომ როგორც სტუდენტებმა, ასევე მასწავლებლებმა უნდა შეცვალონ თავიანთი პერსპექტივები და ქცევები განათლების მიღების პროცესის მიმართ (Sablonnière, Taylor, & Sadykova, 2009).

სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლებისას სტუდენტის როლი მჭიდროდ არის დაკავშირებული მასწავლებლის როლთან. აბელმა და კოლეგებმა (2009) აჩვენეს, რომ როდესაც სწავლება ხდება სტუდენტზე ორიენტირებული, მასწავლებელი ირგებს „მწვრთნელის“ როლს, რომელიც

ხელს უწყობს თანამშრომლობისა და კოლაბორაციის კულტურის გავითარებას. სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლებისას, მასწავლებლები ირჩევენ განსხვავებულ მიდგომას, აღარ აკეთებენ აქცენტს ტრადიციულ ლექციებზე და უფრო მეტად არიან წარმოჩენილნი კლასში, ვიდრე კლასის წინ (Abel & Campbell, 2009).

კვლევის მიზანი და საკვლევი კითხვები

როდესაც Leuven/Louvain-la-Neuve-ს მინისტრთა კომუნიკეში ნათლად არის ნათქვამი, რომ სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება დაეხმარება სტუდენტებს განავითარონ ის კომპეტენციები, რომლებიც მათ სჭირდებათ შრომის დინამიურ ბაზარზე (Bologna Process, 2009), ჩნდება კითხვა: რა უნარ-ჩვევები და კომპეტენციებია განხილული ლიტერატურაში, რომლებსაც სტუდენტები იღებენ სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მიდგომის საშუალებით და რომლებიც საჭიროა მათი კარიერული წარმატებისთვის? პოლ გიბსი და კოლეგები თავიანთ ნაშრომში აღნიშნავენ, რომ როგორც ჩანს, არ არის თანმიმდევრული და ერთიანი გაგება სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მნიშვნელობის შესახებ საქართველოში უმაღლესი განათლების კონტექსტში (Gibbs, et al., 2022). აქედან გამომდინარე, ჩნდება მეორე კითხვა, თუ რა იგულისხმება სტუდენტზე ორიენტირებულ სწავლებად?

ყოველივე ზემოთქმულის გათვალისწინებით, წინამდებარე კვლევის მიზანია ლიტერატურაზე დაფუძნებული კონცეპტუალური ჩარჩოს შემუშავება, რომელიც მოიცავს სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების ძირითად ელემენტებს, ასევე იმ უნარებსა და შესაძლებლობებს, რომლებსაც სტუდენტები ავითარებენ სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მიდგომის მეშვეობით, რაც საბოლოოდ ხელს უწყობს მათ მომავალ კარიერულ წარმატებას.

მეთოდოლოგია

სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვის სტატიები არის მეთოდური კვლევები, რომლებიც აგროვებენ კვლევის შედეგებს მონაცემთა ბაზებიდან. მათი მთავარი მიზანია გარკვეული საგნის ან თემის ობიექტური, თეორიული გამოკვლევა. ლიტერატურის სისტემატური და ნარატიული მიმოხილვა არის ლიტერატურის მიმოხილვის ორი ძირითადი კატეგორია, რომელთაც განსხვავებული თვისებები და მიზნები აქვს (Rother, 2007).

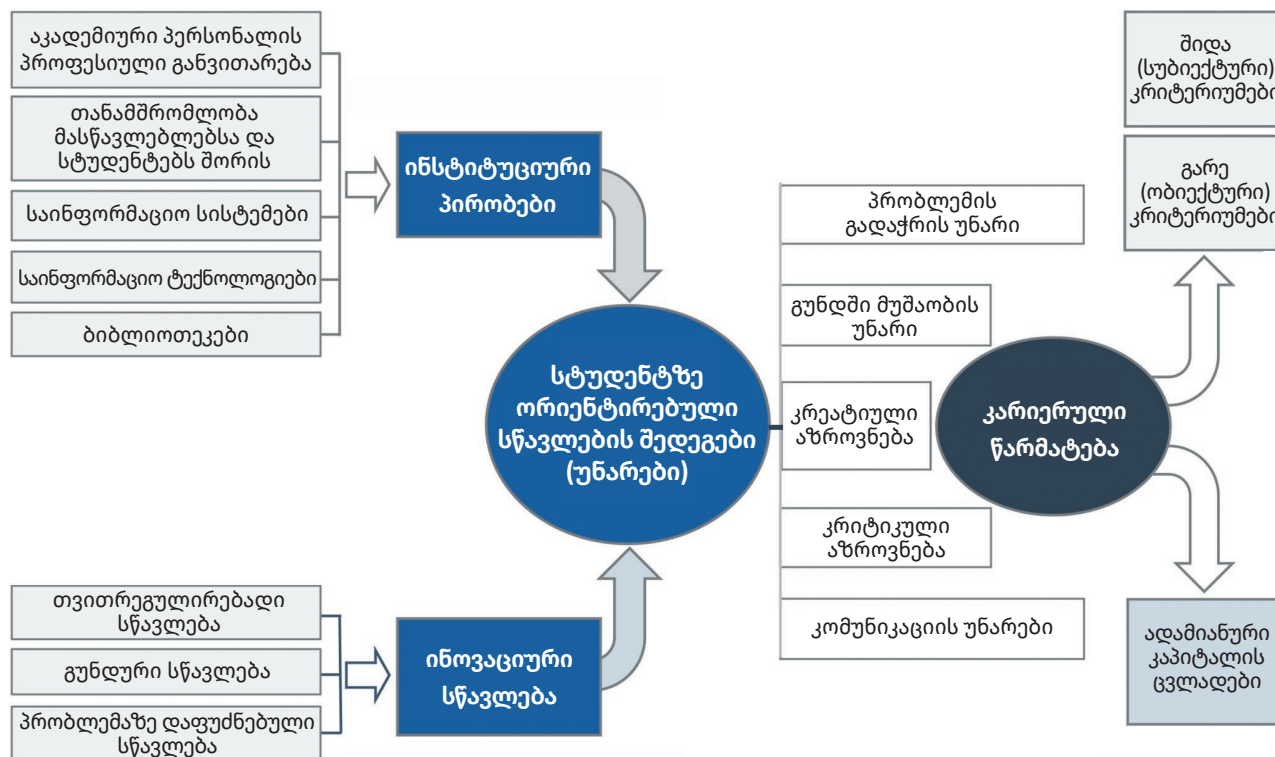
სისტემური ლიტერატურის მიმოხილვა არის კარგად დაგეგმილი მიმოხილვა, რომელიც იყენებს სისტემურ და მკაფიო პროცესს ლიტერატურაში არსებული კვლევების შედეგების მოსაძებნად და მათ კრიტიკულად შესაფასებლად. სტატიები, რომლებიც აღწერენ ლიტერატურის სისტემატურ მიმოხილვას, განიხილება როგორც ორიგინალური ნამუშევარი, რადგან ისინი იცავენ მკაცრ მეთოდოლოგიურ სტანდარტებს. კონკრეტულ თემასთან ან საკითხთან დაკავშირებული აღწერითი ხასიათის სტატიები წარმოადგენს ნარატიული ლიტერატურის მიმოხილვას. ეს სტატიები არ აკონკრეტებენ მონაცემთა ბაზების ტიპებს, ანალიტიკურ მეთოდოლოგიას ან სტანდარტებს, რომლებიც გამოყენებულ იქნა მონაცემთა ბაზებში სტატიების მოსაძებნად. წიგნებში და ონლაინ ან ბეჭდური ჟურნალების სტატიებში ნაპოვნი ლიტერატურის კრიტიკული შეფასება წარმოადგენს ნარატიულ მიმოხილვას. ნარატიული ლიტერატურის მიმოხილვის სტატიები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ განათლების გავრცობის კუთხით, რადგან ისინი მკითხველს აწვდიან განახლებულ ცოდნას კონკრეტული თემის შესახებ. თუმცა, ამ ტიპის მიმოხილვა არ აღწერს მეთოდოლოგიურ მიდგომას, რომელიც იძლევა მონაცემთა რეპროდუცირების საშუალებას და არ პასუხობს კონკრეტულ რაოდენობრივი კვლევის კითხვებს. ნარატიული ლიტერატურის მიმოხილვის სტატიები ჩვეულებისამებრ იყენებენ თვისებრივი კვლევის მიდგომას შემდეგი სათაურების გამოყენებით: შესავალი, განვითარება (საჭირო ქვესათაურების გამოყენება თემის გასაყოფად და სათანადოდ განსახილველად), დისკუსია და გამოყენებული ლიტერატურა (Rother, 2007).

კონცეპტუალური ჩარჩოს შემუშავების მიზნით ჩატარდა ნარატიული ლიტერატურის ანალიზი. გაანალიზდა როგორც სამეცნიერო ლიტერატურა, ასევე ბოლონიის პროცესთან და სტუდენტზე ორიენტირებულ სწავლებასთან დაკავშირებული დოკუმენტები.

კვლევის შედეგები: კონცეპტუალური ჩარჩო

ლიტერატურის ანალიზის საფუძველზე გამოიკვეთა სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების ორი ძირითადი ელემენტი. ეს არის სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების დასაწერად საჭირო ინსტიტუციური პირობები და ინოვაციური სწავლება. ეს ორი ელემენტი ასევე იყოფა პუნქტებად. აღნიშნული პუნქტები აჩვენებენ, თუ რა იგულისხმება თითოეულ მათგანში (იხ. ფიგურა 1).

ფიგურა 1: კონცეპტუალური ჩარჩო

სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების დასაწერად საჭირო ინსტიტუციური პირობები: მიუხედავად იმისა, რომ სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მიდგომის განხორციელება, უპირველეს ყოვლისა, პედაგოგიური საზრუნავია, რომელიც შეიძლება და უნდა განახორციელოს ცალკეულმა მასწავლებელმა საკუთარ კლასში, ინსტიტუციურ დონეზე აღნიშნულ მიდგომაზე გადასვლა მოითხოვს ორგანიზებას, თანმიმდევრულობას და გამჭვირვალობას (Attard, Ioio, Geven, & Santa, 2010). შესაბამისად, სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მიდგომის დასაწერად საჭირო კულტურულ ტრანსფორმაციას ხელი უნდა შეუწყოს უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების ყველა რგოლმა, რასაც ხაზს უსვამს კემბერი (2009) უნივერსიტეტის მასშტაბით სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების ხელშეწყობის სტრატეგიების შესწავლისას (Kember, 2009).

ლექტორებისთვის სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მიდგომაზე გადასვლა და მისი შენარჩუნება მარტივი პროცესი არ არის. განსაკუთრებით იმ ლექტორებისთვის, რომლებიც მიჩვეულნი არიან მასწავლებელზე ორიენტირებულ გარემოს, საწყისი ეტაპი წარმოადგენს გამოწვას, რადგან როგორც ლექტორები, ასევე სტუდენტები კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებენ თავიანთ ღრმად ფესვგადგმულ წარმოდგენებს (Deikermann & Lampe, 2004). ლავოი (2007) ხაზს უსვამს პროფესიული განვითარების მნიშვნელოვან როლს სტუდენტზე ორიენტირებულ მიდგომაზე გადასვლისა და მისი უწყვეტი განვითარების პროცესში უმაღლეს სასწავლებლებში. თუმცა, ბევრ ლექტორს არ გააჩნია სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მეთოდების ეფექტურად გამოყენებისთვის საჭირო ინსტრუქციები (Lavoie, 2007).

პროფესიული განვითარების და ლექტორის და სტუდენტის თანამშრომლობის გარდა Arko-Cobbah (2004) მიხედვით, შესაბამისი ინფრასტრუქტურის არსებობა გადამწყვეტ როლს თამაშობს სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების განვითარებაში. ეს ინფრასტრუქტურა მოიცავს მედიის

სხვადასხვა ფორმებს, მათ შორის ციფრულ, ბეჭდურ და მულტიმედიას. ის ხაზს უსვამს ICT-ის (ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები) მნიშვნელობას, როგორც ცენტრალურ კომპონენტს სასწავლო პროცესში (Arko-Cobbah, 2004).

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეფექტურობის გაზრდის მიზნით აუცილებელია ცოდნის სამი ძირითადი სფეროს ინტეგრირება: შინაარსი, პედაგოგიკა და ტექნოლოგია. განსაკუთრებით, პედაგოგიური და ტექნოლოგიური ცოდნის დომენებს უდიდესი მნიშვნელობა აქვთ სასწავლო პროგრამების შემუშავებისას, რომლებიც მიზნად ისახავენ გამოიყენონ საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების (ICT) ტრანსფორმაციული პოტენციალი სტუდენტზე ორიენტირებულ სწავლებაზე გადასვლისას. ტექნოლოგიური და პედაგოგიური შინაარსის ცოდნის გაერთიანება გადამწყვეტია იმისათვის, რომ მასწავლებელმა გაითავისოს პედაგოგიური მნიშვნელობა და გააცნობიეროს საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებისა და სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მიდგომის გამოყენების პოტენციალი მის სასწავლო პრაქტიკაში (Muianga, Barbutiu, & Hansson, 2019).

ზემოაღნიშნული პუნქტების გათვალისწინებით, უნდა ვაღიაროთ ბიბლიოთეკის სასიცოცხლო მნიშვნელობა სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების კონტექსტში, რომელიც წარმოადგენს ინფორმაციის შენახვის, წვდომისა და გავრცელების ძირითად ცენტრს (Attard, Ioio, Geven, & Santa, 2010).

ინოვაციური სწავლება: ლიტერატურაში აღწერილი სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მნიშვნელოვანი პარამეტრი და კონცეპტუალური ჩარჩოს მთავარი შემადენელი ელემენტი არის ინოვაციური სწავლება, რომელიც უპირველეს ყოვლისა მიზნად ისახავს სტუდენტების კრიტიკული აზროვნების უნარის გაძლიერებას (Tsui, 2002). პრაქტიკაში ინოვაციურმა სწავლებამ შეიძლება სხვადასხვა ფორმა მიიღოს (Attard, Ioio, Geven, & Santa, 2010): გუნდური სწავლება, პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლება, მოსწავლეთა თვითრეგულირებადი სწავლება.

სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების შედეგები, რომლებიც საჭიროა კარიერული წარმატებისთვის: თანამედროვე სამყაროში პროფესიული წარმატებისთვის ფუნდამენტურად აღიარებულია შემდეგი ფაქტორები: პრობლემის გადაჭრის უნარი, შემოქმედებითი და კრიტიკული აზროვნება, კომუნიკაციის უნარი და გუნდური მუშაობის უნარი (Gordon, Bolwell, Raney, & Zepke, 2022).

სხვა ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენენ კარიერულ წარმატებაზე: გარდა სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების შედეგად მიღებული უნარებისა, არსებობს სხვა ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენენ კარიერულ წარმატებაზე. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია კარიერულ წარმატებაზე მოქმედი სხვადასხვა ფაქტორების გათვალისწინება. ზოგადად, კარიერული წარმატება გარე (ობიექტური) და შიდა (სუბიექტური) კრიტერიუმებით იზომება. ობიექტური კრიტერიუმები ეხება რეალურ ან დაკვირვებად ასპექტებს, როგორიცაა შრომითი ანაზღაურება და დაწინაურება (Jaskolka, Beyer, & Trice, 1985) (Dries, Pepermans, & Carlier, 2008). მის საპირისპიროდ, სუბიექტური კრიტერიუმები ექვემდებარება ინდივიდუალურ პიროვნულ თვისებებს, მაგალითად, კარიერული მიღწევით კმაყოფილების შეგრძნება (Arthur & Rousseau, 1996). წარმატებული პროფესიონალი ნიშნავს ინდივიდის სწრაფვას დასაქმდეს ცნობილ კომპანიაში (Spangler, 1992) და მიიღოს კარგი შემოსავალი (Kirchmeyer, 1998). თუმცა, ზოგიერთი პროფესიონალი, რომელიც აკმაყოფილებს ამ მიზნებს, თავს წარმატებულად არ თვლის, რადგან ეკონომიკური ასპექტი სულაც არ ახდენს გავლენას მათ აღქმაზე კარიერული წარმატების შესახებ (Kirchmeyer, 1998) (Seibert, Crant, & Kraimer, 1999). კვლევები აჩვენებს, რომ ადამიანური კაპიტალის ცვლადები მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ კარიერულ წარმატებაში, რადგან ისინი განსაზღვრავენ ხელფასების ზრდას და პროფესიულ სტატუსს (Erdogan, Kraimer, & Liden, 2004) (Parasuraman, Purohit, Godshalk, & Beutell, 1996).

დასკვნა

აღწერილი კვლევის ფარგლებში ჩატარებული ნარატიული ლიტერატურის ანალიზის საფუძველზე შემუშავდა კონცეპტუალური ჩარჩო, რომელიც გვიჩვენებს სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების შედეგად შეძენილი უნარების გავლენას კარიერულ წარმატებაზე. სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება თავის მხრივ დაყოფილია ორ ნაწილად: პირველ ნაწილში იგულისხმება მისი დანერგვისა და განხორციელებისთვის საჭირო ინსტიტუციური პირობები, ხოლო

მეორე ნაწილი მოიცავს ინოვაციურ სწავლებას. ჩატარებული ანალიზის საფუძველზე გამოვლინდა სტუდენტზე ორიენტირებული მიდგომის შედეგად მიღებული უნარები, რომლებიც საჭიროა შრომის ბაზარზე წარმატების მისაღწევად (იხ. ფიგურა 1). თუმცა, საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ ემპირიკული კვლევის განხორციელების დროს გათვალისწინებული უნდა იყოს ასევე სხვა ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენენ ინდივიდის კარიერულ წარმატებაზე, რაც ასახულია წინამდებარე კვლევის ფარგლებში შემუშავებულ კონცეპტუალურ ჩარჩოში.

- Abel, E., & Campbell, M. (2009). Student-Centred Learning in an Advanced Social Work Practice Course: Outcomes of a Mixed Methods Investigation. *Social Work Education*, 28:1, 3-17.
- Arko-Cobbah, A. (2004). The Role of Libraries in Student-Centred Learning: The Case of Students from the Disadvantaged Communities in South Africa. *The International Information and Library Review*, 36, 263-271.
- Arthur, M., & Rousseau, D. (1996). Career Lexicon for the 21st Century. *Acad. Manag. Perspect.* 10, 28-39.
- Attard, A., Ioio, E. D., Geven, K., & Santa, R. (2010). Student centered learning: An insight into theory and practice. Bucharest: Education International.
- Bologna. (2005). The European Higher Education Area – Achieving the Goals Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19-20 May 2005. Bergen.
- Bologna Process. (2009). The Bologna Process 2020: The European Higher Education Area in the New Decade. (Leuven/Louvain-la-Neuve, The Bologna Process).
- Deikelman, N., & Lampe, S. (2004). Student-Centered Pedagogies: Co Creating Compelling Experiences Using the New Pedagogies. *Teacher Talk: New Pedagogies for Nursing*, 43:6, 245-247.
- Dries, N., Pepermans, R., & Carlier, O. (2008). Career success: Constructing a multidimensional model. *J. Vocat. Behav.* 73, 254-267.
- Erdogan, B., Kraimer, M., & Liden, R. (2004). Work Value Congruence and Intrinsic Career Success: The Compensatory Roles of Leader-Member Exchange and Perceived Organizational Support. *Pers. Psychol.* 57, 305-332.
- Gelişli, Y. (2009). The effect of student centered instructional approaches on student success. *TProcedia – Social and Behavioral Sciences* 1(1), 469-473.
- Gibbs, P., Sharvashidze, G., Grdzeldze, I., Cherkezishvili, D., Sanikidze, T., Lazarashvili, G., & Tavadze, G. (2022). A study into Georgian universities’ approach to the national standards of quality for teaching and learning. *Journal of Further and Higher Education*, 47:1, 59-71.
- Gordon, S. J., Bolwell, C. F., Raney, J. L., & Zepke, N. (2022). Transforming a Didactic Lecture into a Student-Centered Active Learning Exercise — Teaching Equine Diarrhea to Fourth-Year Veterinary Students. *Education Sciences* (12) 68, 1-14.
- Jaskolka, G., Beyer, J., & Trice, H. (1985). Measuring and predicting managerial success. *J. Vocat. Behav.* 26, 189–205.
- Kaput, K. (2018). Evidence for Student-Centered Learning. Saint Paul: MN: Education Evolving.
- Kassem, H. M. (2019). The Impact of Student-Centered Instruction on EFL Learners’ Affect and Achievement. *English Language Teaching* 12 (1), 134-153.
- Kember, D. (2009). Promoting Student-Centred Forms of Learning Across an Entire University. *Higher Education*, 58, 1-13.
- Kirchmeyer, C. (1998). Determinants of managerial career success: Evidence and explanation of male/female differences. *J. Manag.* 24, 673-692.
- Kumar, D. M. (2016). Challenges of Implementing Student-centered Strategies in Classrooms. *International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET)*, 1224-1227.
- Lavoie, D. a. (2007). Using Active Student-Centred Learning-Based Instructional Design to Develop Faculty and Improve Course Design, Delivery, and Evaluation. *Issues in Accounting Education*, 22:1, 105-118.
- Muianga, X. J., Barbutiu, S. M., & Hansson, H. (2019). Teachers' perspectives on professional development in the use of SCL approaches and ICT: A quantitative case study of Eduardo Mondlane University, Mozambique. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology (IJEDICT)* Vol. 15, Issue 2, 79-97.

-
- Parasuraman, S., Purohit, Y., Godshalk, V., & Beutell, N. (1996). Work and Family Variables, Entrepreneurial Career Success, and Psychological Well-Being. *J. Vocat. Behav.* 48, 275-300.
- Pellert, A. (2009). Organisational Development and Promoting Change: the Deeper Dimensions of the Bologna Process'. In *EUA Bologna Handbook: Making Bologna Work*, C.1.7-1 (pp. 1-20).
- Rother, E. T. (2007). Systematic literature review X narrative review. *acta paulista de enfermagem*, v-vi.
- Sablonnière, R. d., Taylor, D. M., & Sadykova, N. (2009). Challenges of applying a student-centered approach to learning in the context of education in Kyrgyzstan. *International Journal of Educational Development*, 1-7.
- Schweisfurth, M., & Elliott, J. (2019). When 'best practice' meets the pedagogical nexus: recontextualisation, reframing and resilience. *Comparative Education* 55(1), 1-8.
- Seibert, S., Crant, J., & Kraimer, M. (1999). Proactive personality and career success. *J. Appl. Psychol.* 84, 416-427.
- Spangler, W. (1992). Validity of questionnaire and TAT measures of need for achievement: Two meta-analyses. *Psychol. Bull.* 112, 140-154.
- Stoffle, C., & Cuillier, C. (2010). Student Centred Service and Support: A Case Study of Arizona Libraries Information Commons. *Journal of Library Administration*, 50, 117-134.
- Tsui, L. (2002). Fostering Critical Thinking through Effective Pedagogy: Evidence from Four Institutional Case Studies. *The Journal of Higher Education*, 73:6, 740-763.
- Weimer, M. (2002). *Learner-Centered Teaching: Five Key Changes to Practice*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Wulf, C. (2017). "From Teaching to Learning": Characteristics and Challenges of a Student-Centered Learning Culture. In H. A. Mieg, *Inquiry-Based Learning – Undergraduate Research; The German Multidisciplinary Experience* (pp. 47-55). SpringerOpen.
- გოგსაძე, გ. (2015). სტუდენტზე ორიენტირებული საუნივერსიტეტო განათლების ხელშეწყობა. თბილისი: https://www.tsu.ge/data/file_db/xarixsis_martvis_dep/studentze-orinetirebuli.pdf.